

**Závěrečná práce ke kurzu
Základy muzejní pedagogiky
2016**

Příklady dobré praxe

**VÝTVARNÉ DÍLNY K VÝSTAVĚ
JAPONSKÉ HRAČKY**

Muzeum Jindřichohradecka

PAVLA MÍCHALOVÁ

Prohlašuji, že jsem tuto závěrečnou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

.....

Pavla Míchalová

Jindřichův Hradec 22. 4. 2016

Obsah

ÚVOD	4
I. Vývoj vzniku edukačních programů v Muzeu Jindřichohradecka.....	5
II. Japonský rok v Muzeu Jindřichohradecka.....	7
III. Výtvarné dílny k výstavě Japonské hračky	8
2. Popis programu	10
3. Zhodnocení návštěvnosti.....	12
ZÁVĚR.....	13
PRAMENY	14

ÚVOD

Muzeum Jindřichohradecka vzniklo již v roce 1882 a od roku 1927 sídlí v budově jezuitského semináře na Balbínově náměstí. Z muzejních sbírek vynikají zejména Krýzovy jesličky, největší lidový mechanický betlém na světě, zapsaný v roce 1997 do Guinnessovy knihy rekordů.

V jezuitském semináři je ve dvou podlažích celkem 15 stálých expozic a jedna výstavní síň pro krátkodobé výstavy. Je zde například Sín Emy Destinnové věnovaná světoznámé operní pěvkyni, expozice věnovaná vývoji soběslavské výroby šicích strojů LADA nebo expozice Letecká bitva nad Jindřichohradeckem, které vévodí torzo německé stíhačky Focke wolf – 190 sestřelené v roce 1944 a nalezené v roce 2011 u Otína nedaleko Jindřichova Hradce. Probíhají zde individuální prohlídky koordinované průvodci, kteří v pravidelných intervalech spouští čtvrt hodinový program v expozici Krýzovy jesličky, řízený počítačem, a dozorují v expozicích. Všechny tyto expozice, které vznikly v roce 2011 bez přihlédnutí k edukačním potřebám, teprve čekají na své edukační uchopení (podle výzkumu Petry Šobáňové¹ z projektu Česká muzejní edukace v kontextu současných evropských trendů se podobná situace vyskytuje u více muzeí a galerií).

Od 80. let minulého století muzeum spravuje rozsáhlý komplex kostela sv. Jana Křtitele a bývalého minoritského kláštera ve Štítného ulici, který prošel náročnou rekonstrukcí. V přilehlém minoritském klášteře ve Štítného ulici jsou další výstavní prostory, sídlí zde vedení muzea, jsou zde kanceláře odborných pracovníků a knihovna s badatelnou. V tomto areálu jsou vynikající podmínky pro muzejní pedagogiku. (Což je podle Radka Horáčka

¹ ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní expozice jako edukační médium 2. díl. Výzkum současných českých expozic*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014 361 s. ISBN 978-80-244-4394-2, s. 420.

jedním z klíčových kritérií pro muzejněedukační práci)² Do konferenčního sálu se vejde až 100 posluchačů při frontálních přednáškách nebo až 60 účastníků dílen či workshopů. Při menších dílnách se využívá prostoru přímo ve výstavním sále, což umocňuje prožitek účastníků z výstav i z tvorby, která se k nim váže. V černé kuchyni, která je jinak manipulačním prostorem, se dají dělat i aktivity, které nelze umístit do výstavních sálů (například točení na hrnčířském kruhu).

Kromě těchto dvou hlavních budov má Muzeum Jindřichohradecka také jednu expozici v Domě gobelínů, který jinak pracuje samostatně pod vlastním vedením. Dále provozuje městskou vyhlídkovou věž.

Muzeum má celkem 28 stálých pracovníků, z toho 14 v odborném úseku a 14 v provozu.

První pracovník pro edukační činnost byl přijat až v roce 2014 a dosud se nepodařilo jeho činnost rozvinout do plné šíře jeho možností.

I. Vývoj vzniku edukačních programů v Muzeu Jindřichohradecka

Již od roku 2000 vytvářel edukační činnost archeolog muzea Mgr. Vladislav Burian, který pro ZŠ a SŠ připravoval programy v kostele sv. Jana Křtitele a s místním gymnáziem spolupracoval na projektu Zaniklé vesnice Mnich (2007) a Nové Mlýny (2011), který byl oceněn. Mgr. Vladislav Burian pořádá od roku 2007 také každoročně program pro skupinu hendikepovaných návštěvníků ve spolupráci se společností LORM pro hluchoslepy.

V roce 2012 jsme poprvé připravili výtvarné dílny k celosezónní výstavě „Krojačky malé i velké“, která se setkala s velkým ohlasem školních výprav, které se jí zúčastnily. Proto jsme navázali v roce 2013 podobným cyklem výtvarných dílen k výstavě „Letem hračkářským světem“. Obě série těchto dílen se konaly v polovině září a trvaly tři až čtyři dny, během nichž přišlo zhruba čtyři až pět skupin denně. Byly zaměřené na děti z mateřských škol a žáky prvních stupňů škol základních. Podíleli se na nich tři muzejní pracovníci: Pavla Míchalová z pozice vztahů k veřejnosti, etnografka muzea a kurátorka výstav Mgr. Alexandra Zvonařová a výstavařka a aranžérka Yvetta Měrtlová nad rámec svých běžných povinností. Dílny jsme

² HORÁČEK, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách*. 1. vyd. Brno: Cerm, 1998. ISBN 80-7204-084-7. s. 75.

teprve zaváděli do nabídky muzea a postupně jsme oslovovali školy v okolí, aby se jich účastnily.

Na základě zájmu škol i zřizovatele o edukační programy přikročilo vedení muzea k vytvoření pozice muzejního pedagoga. Prvotní snaha skloubit muzejně pedagogickou činnost (viz kapitola 4. Vzdělání a dovednosti galerijního pedagoga Radka Horáčka v knize *Galerijní animace a zprostředkování umění*)³ s prací grafika a výtaváře do jednoho pracovního úvazku se nesešla s dobrými výsledky, protože nebylo možno nalézt osobu s takovými schopnostmi. Vystřídali se dva pracovníci, ale v rámci jejich zapracování se za jejich působení zrealizovaly pouze troje dílny. V roce 2014 vedla velikonoční dílnu k výstavě „Malovaná pomlázka“ Ing. Jitka Weinerová, její nástupce Mgr. Bořivoj Valášek realizoval v témže roce pouze dílny k výstavě *Všech šest pohromadě*, které připravili pedagogové Střední umělecko-průmyslové školy sv. Anežky České v Českém Krumlově a v roce 2015 dílny k výstavě „Vzešla z hlíny“ připravené pedagogy Bechyňské střední keramické školy. Obě uvedené výstavy prezentovaly tyto školy a představovaly práce jejich studentů.

V roce 2015 byla od 1. září přijata Marie Hazuková, DiS., jako samostatný edukační pracovník. Hned v na začátku školního roku proběhly pod jejím vedením dílny k výstavě gotických kachlů „Umění mistrů kamnářů“, která byla zapůjčena z Prácheňského muzea v Písku včetně celého edukačního programu i s pracovními listy. V polovině září jsme pak uskutečnili předem plánované a připravované výtvarné dílny k výstavě *Japonské hračky*, jichž jsem autorkou a které jsou předmětem této závěrečné práce.

Od roku 2016 se počítá s plným nasazením edukačního pracovníka, který má vytvořit programy pro různé věkové skupiny žáků, pro rodiny s dětmi a seniory ke stálým expozicím muzea v jezuitském semináři na Balbínově náměstí a programy pro školy k vybraným krátkodobým výstavám během roku. Dále se plánuje vytvoření výukových programů pro kostel sv. Jana Křtitele a přilehlý minoritský klášter. (Můžeme nyní, po zkušenosti s kurzem *Muzejní pedagogiky*, využít zkušeností Lenky Mrázové při tvorbě edukačních programů a uvědomit si, co je pro tvorbu muzejních programů důležité.)⁴

³ Tamtéž, s. 99

⁴ DOLÁK, Jan, HOLMAN, Pavel, JAGOŠOVÁ, Lucie, JŮVA, Vladimír, MRÁZOVÁ, Lenka, ŠERÁK, Michal, ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Základy muzejní pedagogiky. Studijní texty*. Brno: Metodické centrum muzejní pedagogiky, 2014. ISBN 978-80-7028-441-4. s. 29.

II. Japonský rok v Muzeu Jindřichohradecka

Japonský rok v Muzeu Jindřichohradecka vznikl na základě celosezónní výstavy Japonské hračky, kterou zapůjčilo Národní muzeum – Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur v Praze. Záštitu nad ním převzalo Velvyslanectví Japonska v České republice. Výstava měla vernisáž 24. dubna 2015 a trvala do 30. prosince 2015. Byla umístěna v minoritském klášteře ve Štítného ulici ve velkém výstavním sále „Ve Svatojánské“.

Inspirováni výstavami Dětského muzea Moravského zemského muzea v Brně⁵ jsme začali připravovat celosezónní velké výstavy hraček v cyklu „Kdo si hraje, nezlobí!“. Měli jsme tu v minulých letech výstavy panenek, kočárků pro děti i pro panenky, železničních modelů, hraček z celého světa, krojů a krojovaných panenek i stále populárních stavebnic Merkur. Výstavy s dílnami byly opakovaně navštěvovány také proto, že v polovině sálu byla instalována výstava a ve druhé vytvořena herna pro děti s didaktickými a hravými prvky (se strašidelným hradem, pískovištěm, polštářovou bitvou). Lenka Mrázová zmiňuje mezi významnými faktory, které formují edukační aktivity, obsah výstav a expozic a prostorové možnosti⁶, které jsou v této budově, ve srovnání s naší druhou budovou, jezuitským seminářem, kde je umístěna většina našich stálých expozic velmi dobré.

Ještě před zahájením sezóny byl 18. března uspořádán koncert Sakura a jablůčko, na němž se představily dvě japonské umělkyně: klavíristka Yukiko Sawa z Jokohamy a sopranistka Nao Higano, která žije v Kroměříži. Na koncertu byly zastoupeny české i japonské skladby, nejen lidové. Japonské skladby byly předneseny před interpretací v originále česky, čímž vznikalo propojení ve vnímání textů písní obou kultur.

V pátek 12. června se konala od 18 do 22 hodin Japonská muzejní noc. Muzejní noci v Muzeu Jindřichohradecka se konají ve větším rozsahu od roku 2011. Tradičně se odehrávají v prostorách minoritského kláštera a na jeho dvorech, které nejsou běžně přístupné, a to ve dvou rovinách: v rajském dvoře probíhá kulturní program s vystoupeními a v prostorách kláštera a dvorů hra pro děti, které podle mapy navštěvují různá stanoviště a plní úkoly. Zlatým hřebem při Japonské muzejní noci byla představení Malého divadla kjógen z Brna,

⁵ POLÁKOVÁ, Zdeňka s kol. Inspiration muzejní pedagogiky 1. vyd. Brno: Moravské zemské muzeum. 2010. ISBN 978-80-7028-361-5. s.10

⁶ POZN. DOLÁK, Jan, HOLMAN, Pavel, JAGOŠOVÁ, Lucie, JŮVA, Vladimír, MRÁZOVÁ, Lenka, ŠERÁK, Michal, ŠOBÁŇOVÁ, Petra. Základy muzejní pedagogiky. Studijní texty. Brno: Metodické centrum muzejní pedagogiky, 2014. ISBN 978-80-7028-441-4. s. 27.

své diváky si našly také ukázky vzniku kaligrafie a oblékání kimona. Velmi sledovaná byla také vystoupení místních oddílů bojového umění – karate, aikida a juda. Tato umění nechyběla ani mezi úkoly pro děti, které si mohly bojové umění vyzkoušet a poznat rozdíly mezi jednotlivými druhy. Děti si mohly vyzkoušet chůzi v japonských dřevácích. Děvčata uvítala možnost sestavit ikebanu nebo si z látkových čtverců vyrobit kytičky kanzashi. Nechybělo japonské písmo katakana, kterým děti zkoušely napsat své jméno ani origami. Jako samurajové vrhali kluci hvězdice /shurikeny/ do terče. Konferenční sál se proměnil v kino, kde se promítaly ukázky japonských animovaných filmů. Podávalo se sushi a nechyběla ani čajovna – jednak pro návštěvníky muzejní noci a jednak jedno ze stanovišť pro děti s úkolem poznávání druhů čajů. Muzejní noc byla završena nočním promítáním filmu o hraběnce Micuko Olgy Struskové. V rámci produkce muzejní noci se snažím vždy zapojovat místní spolky, aby akce byla s nimi i pro ně, aby se do ní zapojilo co nejvíce místních lidí v duchu „vytváření vztahu muzea a místního společenství formou dlouhodobého a účelného partnerství a s tím související působení muzea v rámci občanské společnosti.“⁷

Poslední aktivitou Japonského roku v posledním čtvrtletí roku 2015 byly zmiňované výtvarné dílny pro školy a těm jsou věnovány následující kapitoly.

III. Výtvarné dílny k výstavě Japonské hračky

Výtvarné dílny byly plánované s ročním předstihem na dny 29.–30. 9. 2015 a pro velký zájem byly prodlouženy do 1. 10. 2015. Byly určeny pro děti z mateřských škol a pro žáky prvního stupně základních škol. Program trval 60-90 minut podle domluvy. Osloveno bylo celkem 32 ZŠ a MŠ z Jindřichova Hradce a blízkého okolí formou rozeslání letáků s pozvánkou na dílny. Muzeum propagovalo dílny v místní televizi a rozhlasu a články v tisku (včetně muzejního měsíčníku Novum).

Cíle výtvarných dílen

„Umělecká výchova v podobě animací by tedy měla upoutat pozornost k uměleckému dílu, ukázat jeho postavení v dějinách umění, objevovat vztah uměleckého sdělení k soudobému

⁷ BRABCOVÁ, Alexandra. (ed.) *Brána muzea otevřená: Průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea*. 1. vyd. Náchod: Juko, 2003. ISBN 80-86213-28-5. s. 26.

vnímání světa a prostřednictvím umění by také měla aktivizovat osobnostní tvůrčí schopnosti i sociální vztahy mezi účastníky. “⁸

Hlavní cíl výtvarných výstav:

1) žáci pochopí rozdíly a podobnosti mezi našimi kulturami

Přiblížit dětem výstavu, upozornit na hračky, které jsou u nás známé, ale děti nevědí, že pocházejí z Japonska, nebo na předměty, které u nás nejsou obvyklé – ty představit a vysvětlit jejich význam. „*Výtvarné dílo je svou hmotnou podobou schránkou duchovních a emocionálních hodnot, k nimž diváci směřují svou aktivitu.*“⁹

2) žáci se seznámí s polohou a kulturními tradicemi Japonska

Představit japonskou kulturu, ukázat dětem na mapě, že je Japonsko ostrov a že je to císařství, diskutovat o tom, jak vypadají lidé z Japonska, jaké mají písmo, náboženství, kulturní tradice. „*...nejmenší návštěvníci stejně jako jejich učitelé přicházejí do muzea se svými vlastními předběžnými naivními koncepty, ovlivněnými romantickým a beletristickým chápáním neevropských kultur...*“¹⁰

3) žáci vyrobí hračku, která u nás není obvyklá a spojí ji s příběhem

4) žáci se seznámí s pojmem muzeum a s funkcí muzea, aby přišly do muzea opakovaně - třeba s rodiči

Připomenout význam muzeí¹¹, ukázat dětem, že muzeum je živá instituce

5) cíl mířený na pedagogy byl, aby se stále ve větší míře účastnili se svými třídami muzejních programů

Uvedené cíle jsem volila intuitivně, Michael Popp (předseda Spolkového svazu německých dětských muzeí, uvádí „ ... *dětská muzea vytvářejí a nabízejí **nový model učení:***

⁸ HORÁČEK, Radek. Galerijní animace a zprostředkování umění poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách. 1. vyd. Brno: Cerm, 1998. ISBN 80-7204-084-7. s. 74.

⁹ Tamtéž s. 91

¹⁰ BRABCOVÁ, Alexandra. (ed.) *Brána muzea otevřená: Průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea.* 1. vyd. Náchod: Juko, 2003. ISBN 80-86213-28-5. s. 382.

¹¹ ŽALMAN, Jiří a kol. Příručka muzejníková I. 2. upravené vyd. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2010. ISBN 978-80-86611-41-9.

- kde se tematické oblasti zpracovávají vědecky fundovaně, pečlivě a s láskou,
- zakládající se na zvědavosti a odhalování,
- kde se děti stimulují všemi smysly a iniciují se jejich vlastní otázky,
- protože vychází z konkrétních objektů, jejichž uchopování se nejen dovoluje, nýbrž je žádoucí, dochází k pochopení a rozvoji myšlenkových struktur,
- směřující ke zprostředkování souvislostí a usilující o pochopení komplikovaného světa,
- poskytující prostor pohybovým a haptickým potřebám dětí,
- ve kterém není místo pro frontální vyučování a pedeutocentrický přístup, a tím vznikají efektivní formy sociálního učení (Popp, 2002c).¹²

2. Popis programu

Prvotně plánované tři dny pořádané dílny se uskutečňovaly v prostoru speciálně upraveného konferenčního sálu, který sousedí s výstavním sálem, kde byla umístěna výstava Japonské hračky. Stoly byly rozmístěné do tvaru U, aby dílny v muzeu nepřipomínaly frontální školní výuku a děti na sebe viděly.

Na začátku jsem děti shromáždila a pozvala je do výstavního sálu, kde jsem je přivítala v muzeu, zeptala se, jestli tu už někdy byly, jestli vůbec ví, co je to muzeum. Po přivítání ve výstavě Japonské hračky jsem děti naučila první japonské slovo: pozdrav Koničiva doprovázený úklonou se sepjatýma rukama. Snažila jsem se otázkami vzbudit interakci a fyzickým pohybem provázeným pozdravem v cizí řeči je aktivizovat a uvolnit. „*Krátká praktická etuda, která pomůže zmírnit nervozitu z neznámého prostředí a aktivizuje jejich smyslové vnímání.*“¹³ Dětem se to líbilo a opakovaně se ukláněly a zdravily se se mnou i mezi sebou.

Po prvním rozhlédnutí po výstavních prostorách měly uhodnout, kolik hraček je zde asi vystaveno a následovala samotná komentovaná prohlídka. Formou úvodního dialogu¹⁴ s žáky

¹² JŮVA, Vladimír. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-090-5. s. 130. Týká se sice interaktivních dětských muzeí, avšak podle mého názoru by se měl uplatnit i při edukaci v muzeu běžném.

¹³ HORÁČEK, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách*. 1. vyd. Brno: Cerm, 1998. ISBN 80-7204-084-7. s. 76

¹⁴ Tamtéž s. 80

jsem představila japonskou kulturu a zvyky. Děti se seznámily s tím, že se v Japonsku slaví svátek děvčátek a zvlášť svátek chlapců nebo svátky tří, pěti a devítiletých dětí. Seznámily se s tradičními hračkami a zkoumaly podobnost mezi nimi a jejich vlastními hračkami. Dozvěděly se, odkud pochází létací draci a jaký měli význam. Seznámily se i se základními reáliemi Japonska – že je to ostrov, že mají v Japonsku císaře a hledali jsme ve výstavním sále zpodobnění císařského dvora. Některé děti věděly, že tradičním oblečením je v Japonsku kimono a některé se hrdě hlásily, že chodí na karate nebo judo. Děti pak hledaly největší exponát, který se jim vznášel přímo nad hlavami – byla to velká plátěná malovaná ryba, která v Japonsku vlaje ve větru při svátku chlapců před domem, kde bydlí. Nakonec hádaly, který exponát je nejcennější a proč je něco cenné a co je drahé, aby si uvědomily, proč jsou muzea důležitá.¹⁵

Když přišla mateřská škola nebo prvňáčci, malovali jsme pak vějíře učiwa. Děti dostaly čtvrtky, šablony s různými tvary vějíře a dva obdélníčky z jiné čtvrtky, mezi které se namalovaný vějíř vlepil jako do držátka. Při práci jsme si povídali, co všechno na vějířích bývá namalováno a k čemu slouží, že je například vějíř i v povinné výbavě rozhodčího zápasu sumo. Pro malé děti jsme měli ještě připravenou alternativu: výrobu řádu císařské chryzantémy. Při výrobě byla použita dvě kolečka, která si děti vystříhly samostatně podle šablony, kterou překreslily, a dál pak nastříhaly z připravených barevných pásků okvětní lístky chryzantémy, ty se vlepily mezi dvě kolečka spolu s jedním dlouhým páskem, který se pak pověsil na krk. Dětem jsem objasnila, že je to vysoké vyznamenání. Děti při těchto úkolech malovaly, stříhaly a lepily, podporovala se tak jejich fantazie, kreativita a psychomotorické dovednosti. Nabízené aktivity byly vhodně didakticky rozvrženy a přizpůsobeny věku návštěvníků, obsahovaly konstruktivní i estetické aktivity, které byly inspirovány výstavou.

Připravila jsem puzzle, dřevěné kostky s japonskými motivy kostkami a omalovánky. (Kartónové skládačky i dřevěné kostky vyrábíme vždy k tématu výstavy a jsou po celou sezónu součástí herny ve výstavním sále). Děti mohly také skládat jednoduché origami (děti předškolního a děti mladšího školního věku loďku nebo čepici, s věkem účastníků byla origami složitější, až k prostorovému hlavolamu – barevné kostce ze šesti složených, do sebe zasunutých dílků, což byl úkol pro žáky čtvrtých a pátých tříd základní školy). Děti zhruba ve druhé a třetí třídě kreslily vějíře, ale měly na nich znázornit něco z výstavy, případně podle

¹⁵ ŽALMAN, Jirí a kol. Příručka muzejníková I. 2. upravené vyd. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2010. ISBN 978-80-86611-41-9.

předlohy napsat vybrané znaky v japonském písmu. Vybrala jsem znaky pro slova: láska, přátelství, sen. Pro starší děti byl k výběru i složitější citát jednoho japonského prince. Bylo možné také podle japonské abecedy katakana napsat své jméno, jak jsme se to my naučili na Japonské muzejní noci od lektorky japonštiny z jazykové školy Akai-kiku z Českých Budějovic, která připravila pracovní listy se vznikem obrázkového písma. Kolegyně ještě připravila dva druhy obličejových masek k vymalování, jednu pro chlapce a druhou pro dívky, kterou bylo třeba po vymalování vystříhnout a poté přilepit držátko ze špejle. Dětem ze třetích až pátých tříd jsem vyprávěla o japonském divadle bunraku a kabuki a společně jsme vyráběly loutku natahovacího se dlouhána. Děti dostaly každý 4 připravené obdélníkové kartony a nýtky a čtvrtku. Ukázala jsem jim, hotový výrobek a pak postupně je vedla k jeho dokončení. Na tomto úkolu se ukázalo, jak některé děti těžko odhadují poměry velikosti hlavy vůči rukám, nohám a tělu, jak některé nevnímají levou a pravou stranu. Že je třeba ruce a nohy udělat zrcadlově. Měly pak ze svých loutek velkou radost a pak jsem odpoledne ještě potkávala po městě děti, jak jdou se svými rodiči a loutky drží v ruce.

Muzejní dílnu jsem zakončila společnou fotografií s výrobky a rozloučením společným pozdravem Sayonara s úklonem hlavy a sepjatýma rukama. Inspirací pro vytvoření úkolů pro dílny byla publikace „Nenuda. Jak si hrají v Japonsku Barbory Karpetové a Kateřiny Sládkové“.¹⁶

3. Zhodnocení návštěvnosti

Na dílny se v původním termínu přihlásilo celkem 8 tříd, které se rozvrstvily do třech dnů, z toho byly 2 mateřské školy. Bylo to dohromady 189 dětí. V jedné skupině bylo jedno autistické dítě, na které jsme byli upozorněni, ale vše proběhlo hladce. Na dílnách jsme byly přítomné dvě lektorky.

Výtvarné dílny byly následně pro velmi pozitivní odezvu pedagogů mateřských a základních škol opakovaně realizovány, prošlo jimi 328 dětí, a již samostatně je zajišťovala nová edukační pracovnice přímo ve výstavním sálu, což bylo ještě přínosnější. Celkem absolvovalo dílny 517 dětí. Z toho 3 skupiny byly z mateřských škol, ze základních škol bylo celkem 18 skupin. „*U dětí předškolního věku jsme se zaměřili především na rozvíjení jejich*

¹⁶ KARPETOVÁ, Barbora, SLÁDKOVÁ, Kateřina. *Nenuda. Jak si hrají v Japonsku*. 1. vyd. Praha: Prostor. 2000, 57 s. ISBN 80-7260-026-5.

přirozené tvořivosti a na jejich socializaci a potvrdilo se, že nejpočetnějšími byli žáci primární škol, jejichž návštěva měla doplňkovou funkci k vlastnímu vyučování.“¹⁷

V Jindřichově Hradci jsou celkem 4 mateřské školy, každá má dvě pracoviště, a 6 škol základních. Z těchto se účastnily programů 1. MŠ v Růžové ulici, 1. ZŠ ve Štítného ulici, 2. ZŠ v Janderově ulici, hojně byla zastoupena 3. ZŠ v Jarošovské ulici – z té přišli téměř z každého ročníku, 4. ZŠ Vajgar 592/III. a 5. ZŠ Vajgar 692/III z mimohradeckých škol přijely MŠ Plavsko a ZŠ z Nové Včelnice.

Celkem bylo osloveno 19 základních škol a 13 mateřských škol z Jindřichova Hradce a okolí.

Vzhledem k tomu, že se stále muzejněpedagogická činnost v muzeu teprve rozbíhá, hodnotíme to jako úspěch. Podařilo se opakovaně přivést do muzea skupiny vedené již známými pedagogy, kteří svou spokojenost rozšířili dál a přivedli do muzea další kolegy. Zarážející je, že z 1. ZŠ přišla pouze jedna třída, ač tato škola těsně sousedí s minoritským klášteřem, kde se dílny konaly. Také se nepodařilo zaujmout nikoho ze 6. ZŠ na Hvězdárně. Tady máme ještě skryté rezervy a bude třeba navázat kontakty s jejich vyučujícími, což je jedna ze zmiňovaných rovin práce muzejního pedagoga.¹⁸

ZÁVĚR

Celkově hodnotím dílny jako úspěšné, byly pečlivě připravené a uzpůsobené věku dětí i jejich individualitám.¹⁹ Bohatá nabídka aktivit umožňovala zajistit edukační programy „na míru“ určitým skupinám dětských návštěvníků. Pro mě jako pro člověka, který programy připravil a první část i absolvoval s dětmi, byly příjemné, bavilo mě reagovat na děti, na jejich podněty a činnosti, sledovat jejich pozornost a uzpůsobovat pro ně části programu. *„Zamýšlíme-li se tedy nad psychologickými aspekty zprostředkování umění v podobě animací, pak si znovu uvědomujeme, že právě harmonické propojení teoretického výkladu s diskusí i praktickými*

¹⁷ JÚVA, Vladimír. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-090-5. s. 166.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ HORÁČEK, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění posláním, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách*. 1. vyd. Brno: Cerm, 1998. ISBN 80-7204-084-7. s. 97.

činnostmi je tou nejvhodnější cestou, jak umožnit co nejplnější uplatnění různých psychologických typů účastníků. “²⁰ Program byl pokaždé trochu jiný a tím byli aktivizováni sami lektori, aby neupadli do stereotypu. „*Metodickou strukturu programu musí mít animátor předem v základní proporci rozvrženou a v průběhu akce ji postupně upřesňuje nebo dílčím způsobem proměňuje.*“²¹ Pro pedagogy bylo přínosné vydat se ze školy a z běžného vyučování do jiných prostor a vidět pracovat jejich kolektiv v jiných podmínkách. Muzejní dílny umožňují pracovat jinak se skupinou, která v běžném každodenním vyučování má svá specifika, své hierarchie, vztahy ve třídě, ve které mají někteří žáci „nálepku zlobilů“ a přitom právě je edukační aktivity v muzeu zaujmou a často při nejrozličnějších úkolech a činnostech bývají při jejich řešení těmi úspěšnými, šikovnými a chválenými. Je zajímavé sledovat i samotné pedagogy. Jsou mezi nimi tací, kteří se ihned zapojí a snaží se pomáhat dětem, jiní je zejména napomínají a někteří děti odloží a nestarají se, co se celou dobu děje, těch je ale naštěstí jen velmi málo.

V rámci kurzu Základy muzejní pedagogiky jsem se dozvěděla, jak dělat některé věci ještě lépe, než jsem uměla. Zejména cítím potřebu mít zpětnou vazbu od dětí i pedagogů. Sice rozzářené oči leccos napoví a děkování pedagogů je milé v okamžiku, když je člověk „v akci“, ale dnes bych ještě zařadila nějaký trvalejší doklad, jako třeba vyplněný nějaký malý dotazník nebo zaznamenané reakce dětí. Příště bych zařadila reflexi přímo do programu. Také pokládám za důležité zachovat nějaký doklad o edukačních programech, aby realizaci a po velkém vynaloženém úsilí, a nezůstaly v zapomenutí. Proto vítám webové stránky MCMP, kde zůstanou zachovány struktury příkladů dobré praxe.

PRAMENY

BRABCOVÁ, Alexandra. (ed.) *Brána muzea otevřená: Průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea*. 1. vyd. Náchod: Juko, 2003. 583 s. ISBN 80-86213-28-5.

²⁰ Tamtéž, s. 98.

²¹ Tamtéž, s. 76.

DOLÁK, Jan, HOLMAN, Pavel, JAGOŠOVÁ, Lucie, JŮVA, Vladimír, MRÁZOVÁ, Lenka, ŠERÁK, Michal, ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Základy muzejní pedagogiky. Studijní texty.* Brno: Metodické centrum muzejní pedagogiky, 2014. 103 s. ISBN 978-80-7028-441-4.

HORÁČEK, Radek. *Galerijní animace a zprostředkování umění poslání, možnosti a podoby seznamování veřejnosti se soudobým výtvarným uměním prostřednictvím aktivizujících programů na výstavách.* 1. vyd. Brno: Cerm, 1998. 142 s. ISBN 80-7204-084-7.

JAGOŠOVÁ, Lucie, JŮVA, Vladimír, MRÁZOVÁ, Lenka. *Muzejní pedagogika: Metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace.* 1. vyd. Brno: Paido, 2010. 298 s. ISBN 978-80-7315-207-9

JŮVA, Vladimír. *Dětské muzeum. Edukační fenomén pro 21. století.* Brno: Paido, 2004. 264 s. ISBN 80-7315-090-5.

KARPETOVÁ, Barbora, SLÁDKOVÁ, Kateřina. *Nenuda. Jak si hrají v Japonsku.* 1. vyd. Praha: Prostor. 2000, 57 s. ISBN 80-7260-026-5.

POLÁKOVÁ, Zdeňka s kol. *Inspiration muzejní pedagogiky* 1. 1. vyd. Brno: Moravské zemské muzeum. 2010. 190 s. ISBN 978-80-7028-361-5.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní expozice jako edukační médium 1. díl. Přístupy k tvorbě expozic a jejich inovace.* 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 361 s. ISBN 978-80-244-4302-7.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra. *Muzejní expozice jako edukační médium 2. díl. Výzkum současných českých expozic.* 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 467 s. ISBN 978-80-244-4394-2.

ŽALMAN, Jiří a kol. *Průručka muzejníková I.* 2. upravené vyd. Praha: Asociace muzeí a galerií České republiky, 2010. ISBN 978-80-86611-41-9.

SEZNAM PŘÍLOH

1. Zpracování projektu pro webové stránky MCMP

2. Fotodokumentace:

2.1. koncert Sakura a jablůčko

2.2. vernisáž Japonské hračky

2.3. Japonská muzejní noc

2.4. dílny v konferenčním sálu

2.5. dílny ve výstavním sálu

3. Pracovní listy a návody

3.1. mapa Japonska

3.2. mapa Japonská muzejní noc

3.3. katakana

3.4. japonské znaky

3.5. vývoj znaků

3.6. kvíz kanzashi a ikebana

3.7. návod na řád císařské chryzantémy

3.8. návod na dlouhána

3.9. návod na vějíř

3.10. návod na prostorovou kostku

3.11. omalovánky masky

4. Kulisy pro fotokoutek

5. Plakáty a články

5.1. plakáty a letáky

5.1.1. plakaty- koncert, vernisáž, muz noc

5.1.2. plakaty-dilny

5.2. tiskové zprávy a články

5.2.1. TZ - koncert Sakura a jablůčko

5.2.2. TZ – Japonský rok v muzeu

5.2.3. TZ – Japonská muzejní noc

5.3. Novum – září 2015